

comentaris literaris

per Josep Palomero i José Miguel Segura

**DEBAT SOBRE [LA]
CULTURA CATALANA**

de DD.AA.

Edició i pròleg: **Jordi Cerdà Subirachs**Editorial: **L'Avenç**

Barcelona, 2019 | Pàgines 168

A finals de juliol del 1967 es van ajuntar durant un parell de dies en l'apartament de Vallvidrera (Barcelona) on aleshores vivia l'escriptor mallorquí Baltasar Porcel, cinc intel·lectuals per a

conversar sobre aquell moment de la cultura catalana a partir d'un esquema previ. Es tractava de Josep Maria Castellet, Josep Ferrater Mora, Joan Fuster, Joaquim Molas i l'amfitrió. Aquella llarga conversació, que es va gravar en un magnetòfon, es va transcriure però no es va publicar. Una còpia del mecanoscrit la va conservar Joaquim Molas, qui en va fer algunes anotacions i, passats els anys, va anar a parar a la Biblioteca Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú, formant part del seu llegat. El professor Jordi Cerdà, de la Universitat Autònoma de Barcelona, l'ha exhumat i ha prologat l'edició.

La dècada dels seixanta va ser tant interessant com compulsiva, hi van passar una sèrie d'esdeveniments polítics, culturals i socials que van determinar el futur. Fa goig, ara, mig segle després que es produïra aquell encontre, llegir les posicions d'aquells observadors privilegiats sobre l'esdevenidor de la cultura catalana, en un format en què s'han mantingut les interrupcions, les puntualitzacions i l'ambient del debat. **JP**

TERRA ALTAde **Javier Cercas**Editorial: **Planeta**

Barcelona, 2019

Pàgines 375

Novel·la

Els qui hagen llegit a Javier Cercas saben que és un escriptor de fust i amb un domini més que sobrat —i provat— del seu ofici. I, encara així, aquesta *Terra Alta*, guanyadora del Premi Planeta 2019, sembla —el

temps ho dirà, per descomptat— un cert punt d'inflexió en l'evolució literària de l'autor, atès que estem —abans de res— davant un relat de gènere. Per si això no fora sorprenent en Cercas, és aquest un relat del gènere policíac amb el qual, a primera vista, l'escriptor semblaria haver-se allistat en l'infladíssim escamot de quants cultiven aquest gènere amb major o menor sort. Però *Terra Alta* no és això encara que puga semblar perquè en les seues pàgines l'univers i el to narratiu de Cercas va cobrant cos fins a fer-se perfectament recognoscible.

Aquesta novel·la pot semblar una autotració perpetrada per l'autor contra si mateix però no ho és en absolut. Al llarg de la investigació policial sobre el brutal assassinat del matrimoni format per Francisco i Rosa Adell i d'una de les seues criades, el mosso d'esquadra de la comissaria de Gandesa Melchor Marín s'endinsa en una investigació paral·lela sobre si mateix i el seu entorn, sobre el seu present i el seu passat —que sempre pesa sobre el hui i el ací—.

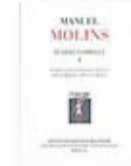
En la novel·la se succeeixen, a més, di-

ferents picades d'ullet intertextuals a Manuel Vázquez Montalbán, a Victor Hugo o Eduardo Mendoza que espesseixen el discurs del narrador. Però les peculiaritats d'aquest thriller detectivesc s'organitzen entorn d'un centre argumental i fins a ideològic en l'escriptura de Javier Cercas, un tret definidor de totes les seues obres: l'escriptor sempre ens explica com algú cerca, malgrat tot i de tots, una veritat; una veritat que —com ja sabem més que bé— mai és com l'esperem.

Un altre element cridaner en la novel·la és el tractament de l'espai, d'aquella comarca interior de Catalunya en la qual —segons el propi novel·lista— quasi mai passa res a excepció d'alguns bombardeigs... Quasi mai fins que alguna cosa acaba passant, uns assassinats que desperten tot un univers soterrat fins llavors, un món de violència, d'amor i d'odi enllaçats ambigüament i, sobretot, de cerca de justícia coste el que coste a qui li coste. L'odi es converteix llavors en impuls principal de l'acció —de qui assassina i de qui investiga al mateix temps—. A partir d'aquest punt aquesta *Terra Alta* es converteix en el territori de la memòria, de la venjança i de la violència, en frontera on el just i l'injust es confonen diàriament. Una novel·la estupenda d'un Javier Cercas recognoscible —és a dir, fidel a si mateix—, encara que més explícit i més comercial, amb un Melchor Marín fet per a protagonitzar nous lliuraments d'un hipotètica sèrie. **JMSR**

TEATRE COMPLET 1de **Manuel Molins**Introducció: **Francesc Foguet,****Simona Škrabec i Manuel Molins**Editorial: **Institució Alfons el Magnànim-CVEI**

València, 2019 | Pàgines 1.287

Resulta impossible destacar en una ressenya tan curta la importància d'aquest magnífic primer volum del Teatre Complet de Molins, un «home de teatre», referent imprescindible en el panorama teatral valencià contemporani. Molins fou un dels creadors i l'ànima del Grup 49 (1968-1981) que, des d'Alfara del Patriarca, pretengué convertir-se en un centre de producció independent i actuar com un germen d'animació sociocultural a la comarca de l'Horta Nord, en especial a partir de la germinal *Dansa del velatori*. Posteriorment va completar a fons la seua formació intel·lectual i teatral ací i allà mentre escrivia el que ha esdevingut una quantitat extraordinària d'obres singulars i interessants. En aquest volum en figuren sis del «Cicle de l'altra memòria» i deu agrupades sota l'epígraf «Europa, política, art».

El professor Francesc Foguet analitza magistralment el conjunt de l'obra de Molins en la presentació que serveix de guia per a comprendre la trajectòria de l'autor, mentre que la traductora eslovena Simona Škrabec se centra en l'estudi de la *Trilogia d'exilis* i el mateix Molins tanca els preliminars amb una divertida carta adreçada a Shakespeare que li serveix de pretext per a introduir la seua pròpia obra. Enhorabona. **JP**

destacamos...

El pensamiento (literario)
de Ursula K. Le Guin

El acto de conversar, de exponer una serie de ideas bien argumentadas y saber escuchar (y respetar) una réplica, es todo un arte, un ejercicio intelectual que se está perdiendo o, en su defecto, que no se considera importante. Esto es así porque no hay tiempo para establecer un diálogo con el otro, con los otros. Hoy día todo es inmediato y las conversaciones, por tanto, fugaces, efímeras, sin atisbo de un mínimo juicio o análisis. Podría decirse que, actualmente, más que conversar o dialogar, simplemente balbucimos cuatro palabras y casi siempre para expresar opiniones que son más bien exigencias, pues todo tenemos razón y no aceptamos que nadie nos diga lo contrario.

La entrevista como género periodístico ha perdido en gran parte ese cariz placido de la (buena) conversación. Como digo, no hay tiempo (y tampoco espacio en los medios convencionales de la prensa), hecho que provoca cierto empobrecimiento en el resultado final, una falta de sustancia

que sí se daría (se da) cuando ambos interlocutores disponen del tiempo necesario (y del espacio, insisto) para reflexionar sobre una o varias cuestiones concretas.

Resulta sorprendente, por lo inquietador, el hecho de encontrarse con la publicación de extensas entrevistas. Y resulta todavía más admirable hallar un diálogo permeable, un verdadero intercambio de pareceres y de reflexiones que conducen a las partes implicadas en esa conversación a territorios quizá inexplorados. Es ahí, en esa reciprocidad, donde tiene lugar la magia que se traduce en arte, donde las ideas cobran sentido y son capaces de describir y explicar nuestro mundo, además de implicarnos en él.

Leo con sumo placer *Conversaciones sobre la escritura* que ha publicado la editorial **Alpha Decay** —con traducción de **Núria Molines Galarza**—, una serie de charlas que mantuvo la escritora **Ursula K. Le Guin** poco antes de fallecer con su amigo **David Naimon**. El deleite, que es tam-

bién gozo y diversión, viene provocado por la complicidad que ambos muestran en sus charlas, unas charlas que nada tienen que ver con las formas abreviadas y superficiales a las que nos hemos visto condenados por el florecimiento de las redes sociales y la mensajería móvil.

Divididas en tres bloques (narrativa, poesía y ensayo), el lector asiste a la plasmación del pensamiento de una de las mejores —sino la más importante— escritoras de ciencia ficción que ha dado la literatura del siglo XX. ¿Qué importancia tiene la estética en un texto? ¿Cuál es la función del lenguaje? ¿Y la relevancia de la filosofía en la narrativa o el componente lírico de la prosa? ¿La literatura, el lenguaje, es política? ¿Puede la literatura, el lenguaje, curarnos la ignorancia o la culpa? Naimon y Le Guin se enfrascan en una serie de observaciones lúcidas sobre estas y muchas otras cuestiones, como el papel de la mujer en la literatura, además de realizar una sólida defensa del género fantástico, considerado por algunos como un género menor. Este pequeño libro es en realidad un gran libro que recoge, tal vez sin pretenderlo, el pensamiento de una escritora singular, extraordinaria. Una lectura inspiradora. **≡**

Eric Gras

**CONVERSACIONES
SOBRE LA ESCRITURA**de **Ursula K. Le Guin y David Naimon**Traducción: **Núria Molines Galarza**Editorial: **Alpha Decay**

Barcelona, 2020 | Páginas 104